Է ՏԱՐԻ 1800 — ԹՈՒԱԿԱՆ ՀԱՅՈՑ 5 ԱՐԱՑ 4382 — Հ. Տ. 12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — Ն. Տ. 24 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1890 — ՀԻՋՐ. 2 ՋԷՄԱԶԻԼ ԱԽԻՐ 1307 — ՈՒՐԲԱԹ

20 ՓԱՐԱ

ՆԱՄԱԿ ԿԱՄ ԱՐՁԱՆԳՐՈՒԹԻՒՆ ՊԷՏՔ Է ՈՒՂՂԵԼ
ԱՌ ԽՄԲԱԳՐՈՒԹԻՒՆ
ԱՌ. ԳՐԱՏԱՐԱՆ ԱԶԳ. ԹԱՂԹԱՏՈՒՆ
Գալաթիա, Նորատունկեան-Խան

درعليه‌ده غلطه‌ده نورادونكيان خانده آروك
غزتەسى اداره‌سنه

Direction du journal AREVELK
Noradounghian Han, Galata
CONSTANTINOPLE

ԱՐԵՒԵԼՔ
ՕՐԱԳԻՐ
ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԱԶԳԱՅԻՆ

20 ՓԱՐԱ.

ԲԱԺԻՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Կ. Պոլսոյ համար Տարեկան գումարի	160
» » Վեցամսեայ » »	80
» » Չորսամսեայ » »	40
Գաւառաց » Տարեկան » »	200
» » Վեցամսեայ » »	100
Օտար երկիրներէ տարեկան փոխանակ	56
» » Վեցամսեայ »	28

Դաւոյ գրկուած յրագրաց համար եւ թերթ Տեղեկութեան վրայ ե խմբագրութեան չընկուած նամակ կամ գրութիւն եւ չընդունիր։

Les annonces sont reçues AUX BUREAUX DU JOURNAL

Կ. ՊՈԼԻՍ, 12 ՅՈՒՆՈՒԱՐ, 1890

ԱԶԳԱՅԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՒԹԻՒՆ

Կարնոյ դաւառական վարչութեան և Պատրիարքարանի միջև հետաքրքրաշարժ խնդիր մը կը յուզուի ժամանակէ մ'ի վեր։ Կարնեցիք պատրիարքական փոխանորդ Իւթիւճեան Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետն իրենց առաջնորդ ընտրելով, խնդրեցին Պատրիարքարանէն որ եպիսկոպոսական վկայագիր տուի իրենց ընտրելոյն, որ յիշմամբն ձեռնադրուելով իւր պաշտօնին գլուխն անցնի։ Պատրիարքարանն, այսինքն Կեդրոնական Վարչութեան Խառն ժողովը, վաւերացուց Ն. Գերապատուութեան ընտրութիւնը, բայց որոշեց որ ժամանակ մը պաշտօնավարելէ ետքն եպիսկոպոս ձեռնադրուի։ Կարնեցիք պահանջեցին որ անմիջապէս ձեռնադրուի, և առարկեցին թէ իրենց առաջնորդ եպիսկոպոս պէտք է լինի անպատճառ, որպէս զի նահանգին Խարբերդի վարչական ժողովոյն մէջ Հայոց Եպիսկոպոսին յատկացեալ ատոռին վրայ կարենայ բազմիլ, և արժան եղած ազդեցութիւնն ի գործ դնել։ Պատրիարքարանն, այս առարկութեան ոյժը չանդիտանալով հանդերձ, պատճառ չտեսաւ իւր որոշումը փոփոխելու։ Կարնեցիք ալ զիջում չեն ըներ սակայն, և մինչեւ իսկ յայտարարեր են որ գԻսթիւճեան առաջնորդ կ'ընդունին ա՛յն պայմանաւ միայն որ իրրեւ եպիսկոպոս գայ, կամ դէթ եպիսկոպոսական վկայագիրն իւր ծոցը դրած։ Ո՞ը կողմը զիջում պիտի ընէ։ Պատրիարքարա՞նը թէ Կարնոյ դաւառական ժողովը։ That is the question։

Մեք որ նախորդ պատրիարքական փոխանորդին ընտրութիւնը կատարուելուն պէս շնորհաւորեցինք Կարնեցիներն իրենց լաւ ընտրութեան համար, և հռչակեցինք Ն. Գերապատուութեան բարեմասնութիւններն և օգտակար ծառայութիւններն, անշուշտ համամիտ ենք իւր եպիսկոպոսացման, և տարակոյս չունինք թէ շատ չանցած բերկրութեամբ պիտի ողջունենք զինք ի կարգ արժանաւոր հայ եպիսկոպոսաց։ Բայց Կարնոյ դաւառական վարչութեան և Պատրիարքարանի վէճին ներքեւ սկզբունքի քանի մը խնդիրներ կը նշմարենք, զորս հանրային ուշադրութեան ժամուցանել անօգուտ չենք համարիր։

Նախ, չենք կրնար ընդունիլ որ երբ Պատրիարքարանն իւր մէկ որոշման վրայ պնդել հարկ դատէ, գտնուի դաւառական վարչութիւն մը որ իւր հակառակ որոշման վրայ յամառի մնայ ցվերջ։ Սահմանադրական վարչութեան մէջ լինի թէ միապետական վարչութեան մէջ, սորդաս իշխանութեանց բնաւ իրաւունք չէ տրուած յամառելու մնալու իրենց այն որոշմանց վրայ որք կեդրոնական բարձրագոյն իշխանութեան կամոյ և որոշմանց կ'ընդդիմարին։ Թէ վէճի ներքեւ գտնուող եպիսկոպոսական խնդրոյն վրայ ի՛նչ կը խորհինք՝ քիչ մը ետքը պիտի պարզենք։ Բայց հոս սա կէտին վրայ պնդել հարկ կը դատենք թէ վարչային կարգապահութեան տարրական սկզբունք է որ դաւառական վարչութիւն մը, երբ համոզում դոյացուցած է որոշման մը վրայ որ Պատրիարքարանի կամաց հակառակ կուգայ, պատշաճ ծանրութեամբ պարզէ և փաստաբանէ իւր հայեացք, բայց ո՛չ թէ յամառի ցվերջ։ Վերջին իսօքը Կեդրոնական Վարչութեան պէտք է մնայ։ Հանրային կարծեաց կը վերաբերի դատել թէ իրաւունքն ո՞ր կողմն էր։ Եթէ ընդունինք թէ դաւառային վարչութիւն մը իրաւացի պահանջման մը վրայ իւր որոշումն հաստատ պահէ, կը հարկադրինք ընդունիլ թէ ուրիշ դաւառային վարչութիւն մ'ալ անիրաւ պահանջման մը վրայ կրնայ յամառիլ։ Եւ յայնժամ ո՞ւր կը մնայ վարչային կարգապահութիւն, հանրային գործոց բարեյարգար ուղղութիւն։ Կարնեցւոց գործնական ողջմտութենէն բնաւ չսպասուիր որ Կեդրոնական Վարչութեան դէմ տեսակ մ'ըմբոստութեան օրինակ տան միւս դաւառներու։

Առ այս պէտք չէ առարկեն մեր Կարնեցի բարեկամք թէ քանի որ առաջնորդն իրե՛նք կ'ընտրեն, քանի որ առաջնորդն իրե՛նց պէտք է, անիրաւութիւն է զլանալ այն հանգամանքն ու աստիճանը զոր իրենք կարեւոր կը դատեն իրենց առաջնորդին,— այն է՝ եպիսկոպոսութիւն։ Բայց առաջնորդը դաւառէն եւեթ չի բխիր։ Կեդրո՛նն ևս առաջնորդական ընտրութեան դորձոյն մէջ իւր բաժինն ունի։ Առաջնորդը դաւառին եւեթ պէտք չէ։ Կեդրոնի՛ն ևս ներկայացուցիչն է։ Ապա ուրեմն, դաւառին չափ Կեդրոնն ևս կարող է որոշել թէ առաջնորդը վարդապե՞տ պիտի լինի թէ եպիսկոպոս, թէ ե՛րբ պէտք է եպիսկոպոս ձեռնադրուի, ևն։

Մնաց որ, ամեն թեմի մէջ ամեն ժամանակ եպիսկոպոս ունենալ հարկաւոր չէ։ Եպիսկոպոսութիւնն այս աստիճան ածանցնելու պէտք չկայ բնաւ։ Բայտնի է թէ Ռուսաց Պատրիարքարանի Սինոդին դաւառական մեծապատիւքը (առաջնորդք) երկերկու տարի կ'անդամակցին կարգաւ, նոյն երկամեայ միջոցին իրենց թեմերը կառավարելով ի ձեռն փոխանորդաց, որք եպիսկոպոս չեն, բայց և այնպէս Խարբերդի վարչական ժողովոյ մէջ արժանապէս կը ներկայացնեն յոյն հասարակութիւնն։ Ցոյնք ամենուրեք և կառավարական ազդեցութեան խնդրոյ անտարբեր չեն բնաւ, բայց նոյն իսկ եպիսկոպոս առաջնորդ ունեցող թեմերն այսպէս պարբերաբար վարդապետաց ձեռք թողուլ չեն վարանիր։ Օրմանեան Սրբազան բաւական ժամանակ իբրեւ վարդապետ կառավարեց Կարնոյ թեմն, և ո՛չ մէկ Կարնեցի կրնայ դանդաղիլ թէ այս պատճառաւ դորձերը դէշ կառավարեցան։

Այսօր քիչ վարդապետներ ունինք որք ծայրագոյն չլինին, և քիչ ծայրագոյն վարդապետներ որք ո՛և է պատեհութեամբ եպիսկոպոսանալու հետամուտ չգտնուին։ Եւ սակայն, եպիսկոպոսութիւնը բարձրագոյն աստիճանն է զոր Հայ Եկեղեցին կրնայ տալ իւր պաշտօնեից՝ ի վարձատրութիւն անոնց անցեալ ծառայութեանց և ի խրախոյս ապագայ գործունէութեան։ Ազգային կարեւոր պաշտօններ չվարած, փոքրաքանչիւրն չսատցած վարդապետ մը գաւառ երթալուն պէս զինքն եպիսկոպոսացնելու ձեռնարկել ո՛չ այն գաւառին օգուտ է, ո՛չ ալ Եկեղեցւոյն։ Կը դանդատուի թէ վարդապետներ կան որք յօժարած են գաւառներն երթալ միայն ի սէր եպիսկոպոսութեան, և եպիսկոպոսանալէն անմիջապէս ետք գաւառային կեանքն անտանելի, գաւառային կլիմայն վատառողջ գտնելով Կ. Պոլիս վերադարձած են։ Լաւագոյն չէ՞ ուրեմն վարդապետները բաւական ժամանակ փորձել և գործածել գաւառաց մէջ, և յայնժամ եւեթ եպիսկոպոսութիւն տալ անոնց երբ սէր կապեն գաւառին, այն գաւառին մանաւանդ որուն հետ պիտի պսակուին, և գործնականօրէն կարողութիւն ցուցնելով՝ վստահութիւն տան թէ իրրեւ եպիսկոպոս իրենց գաւառային պաշտօնավարութիւն աւելի ևս օգտակար պիտի լինի ապագային մէջ։ Եւ յետոյ, կլիմայի խնդիրն ալ կայ։ Ենթադրենք թէ վարդապետ մը այն ինչ գաւառէ առաջնորդ ընտրուելուն պէս եպիսկոպոսութեան կոչուի։ Հապա եթէ այն գաւառին կլիմայն չյարմարի՞ իւր առողջութեան։ Ո՞ւր կը մնայ Հայ Եկեղեցւոյ հին աւանդութիւնն որով եպիսկոպոս մը իւր վիճակին հետ զօրեղապէս կապուած, պսակուած կը մնար։ Բայց եթէ՝ ազգարհական կարգին մէջ՝ որպակուզք նախապէս զիրար ճանչելու պէտք ունին, որպէս զի իրենց միութիւն տեւականութեան երաշխաւորութիւն ընծայէ, ո՞չ ապաքէն գաւառն և առաջնորդն ալ՝ իրենց միութեան անքակտելի կնիքը տալէն առաջ՝ զիրար ժամանակ մը ճանչելու հարկին մէջ կը գտնուին։

Այս դիտողութիւնը, ինչպէս կանխաւ ըսինք, խնդրոյն սկզբունքին եւեթ կը վերաբերին։ Կարնոյ նորընտիր առաջնորդին եպիսկոպոսացումը չենք դատեր։ որովհետեւ այդ մասին մեր նպաստաւոր համոզումն արդէն յայտնած ենք։ Ցայսր վայր իւր բովանդակ պաշտօնավարութեան մէջ Դեր. Տ. Գէորգ Ծ. վարդապետ վարչային կարգապահութեան նախանձախնդիր երեւցած է, և ներկայ պարագային մէջ ալ՝ զինք անմիջական եպիսկոպոսացման ծայրայեղ փափաք մը ցոյց չի տար։ Իրենց արժանեաց դիտակցութիւնն ունեցող եկեղեցականք այնպիսի անհամբերութիւններով չեն տառապիր։ Ողջամիտ կարծեցիներն ալ գիտեն կարծենք թէ քանի մը ամիս առաջ կամ քանի մը ամիս ետքը եպիսկոպոսացում մեծ տարբերութիւն չըներ իրենց թեմին և իրենց առաջնորդին համար։ Դերութիւճեան վարդապետի մասնաւոր արժանիքն ի նկատ առնելով, Պարիզաքաքանը կրնար անմիջական եպիսկոպոսացման արտօնութիւն տալ։ Բայց քանի որ այս արտօնութիւնը ժամանակ մը ետքը տալ արժան դատած է կեդր. Վարչութիւնը, դաւառական ժողովոյ մը յամառութեամբ չէ որ Պատրիարքարանն իւր որոշումը պարտի փոխել, և ստորադաս իշխանութեան մ'ընել չուղած բանն ի՛նք ընել, այսինքն զիջանիլ։ Պատրիարքարանն իւր որոշումն հաստատ պարտի բռնել՝ յօրինակ ուրիշ դաւառներու որք կրնան փորձուիլ Կարնոյ դաւառական ժողովոյն պահանջումն աւելի անընդունելի յաւակնութիւններ տածելու։ Արդի Ս. Պատրիարքին օրով վարչային իշխանութիւնը թոյլ բռնուած է կ'ըսուի։ բայց Ամեն. Տ. Խորէն Սրբազան ամեն բանէ աւելի եկեղեցական կարգապահութեան նախանձախնդրութիւն կը ցուցնէ, և՝ չանտեսելով հանդերձ իւր նախորդ Փոխանորդին անուրանալի արժանիքն՝ ամեն իրաւունքներ ըստ արժանւոյն գոհացնելու միջոցը պիտի գտնէ անշուշտ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՕՐՈՒԱՆ ԽՆԴԻՐՆԵՐՆ

ՊԱԼՔԱՆԵԱՆ ԹԵՐԱԿՂՋԻ

Վիեննայէ Թայմսի թղթակիցը կը հեռագրէ որ թէպէտ Զեռնակորայի իշխանն իւր պաշտօնական լրագրոյն մէջ [illegible] Սարպորու աղատագրեալ խօսք կ'ընէ, բայց Զեռնակորայի և Բ. Դրան միջև յարաբերութիւնք շատ լաւ են։ Մի քանի օր յառաջ Պերատի կառավարիչն, Շքոտրայի կուսակալին հրամանաւ, օրթոտոքս եկեղեցականներ և վաճառականներ զրկեց՝ յանուն օսմ. իշխանութեանց ողջունելու Զեռնակորայի մետրապոլիտ Միթրոֆան արքեպիսկոպոսն, որ ալ պանեւեզեռնակորեան սահմանաց վրայ ի Վասայեւիչի եկեղեցի մը օծելու եկած էր։ Քաղաքավարական այս անսովոր ցոյցին վրայ, Զեռնակորացի արքեպիսկոպոսը շնորհակալեաց նամակ մ'ուղղած է օսմ. իշխանութեանց։

—Նոյն թղթակից կը ծանուցանէ նաեւ թէ ի խնդրոյ Նիքոլա իշխանին, Իսէքի սերբական վանուց պահպանութեան համար տեղային իշխանութիւնք զգուշական միջոցներն աւելցուցած են։

ՓՈՐԹՈՒԿԱԼ ԵՒ ԱՆԳԼԻԱ

Ֆրանսական լրագիրք Լիսպոնէ հեռագիր կ'առնուն՝ ծանուցանող թէ Գերմանիոյ, Ռուսիոյ, Աւստրիոյ եւ Թուրքիոյ դեսպանք դիտողութիւն ըրած են Անգլիոյ արտաքին գործոց նախարարութեան, որոյ խիստ ընթացքը գԺուան դիրքի մէջ կը դնէ Փորթուկալի թագաւորութիւնը։ Կալլէսի իշխանն ևս համամիտ չէ եղեր Սալիսբրիի մարքիզին խստութեան, և Վիքթորիա թագուհի, Փորթուկալի հետ անհամաձայնութիւնը բառնալու համար, դեսպանախորհրդոյ մը գումարման համաձայնութիւն յայտներ է։

Անգլիոյ ազատական լրագիրք ընդհանրապէս չափազանց խիստ կը դատեն Լորտ Սալիսբրիի ընթացքը Փորթուկալի նկատմամբ։ Ընդհակառակն, Պահպանողականք կը կարծեն թէ Փորթուկալի դէմ բռնուած ընթացքը Լորտ Սալիսբրիի դահլիճին ժողովրդականութիւնն աւելցուցած է, այն աստիճան որ կ'ըսուի թէ Լորտ Սալիսբրի երեսփոխանական ընտրութիւնները պիտի փութացնէ։

—Փէլմէր Լյոյ հեռագիր մը կը հրատարակէ, ծանուցանող թէ Անգլիոյ խիստ ընթացքէն զդածեալ՝ Փորթուկալի Քարլոս թագաւորը քաղաքավարական նամակ մը Վիքթորիա Թագուհւոյն եւս ղրկած է Բաղանեայ և Ծնրակապի բարձր պատուանշանները զոր Թագուհին իրեն նուիրած էր մօտերս։

ՖՐԱՆՍԱԿԱՆ ԴՈՒՐԵՐ

Փարիզի եօթն շրջանակաց մէջ երեսփոխանական ընտրութիւնք փետր. 4/16 ին պիտի կատարին, ի փոխարէն այն պուլանժէական ընտրութեանց զորս անվաւեր հռչակեց Երեսփ. Ժողովը։ Պուլանժէականք մեծ հայկերոյթի մը կը կազմակերպեն, որ յունուար 27 ին տեղի պիտի ունենայ, Պուլանժէ զօրավարին Փարիզի երեսփոխան ընտրուելուն տարեդարձին առթիւ։ Այլ ի՞նչ փոփոխութիւն 1889 [illegible] 97 ին մինչեւ 1890 [illegible] ուար 27։ Ո՛չ մէկ թեկնածութիւն, ո՛չ մէկ կուսակցութիւն մէկ տարուոյ միջոցին այնչափ բարձրէն այսչափ վար չէ ինկած։

—Պուլանժէական գործիչներէն մէկ երկու հոգի չարունակ կը գտնուին Զօր. Պուլանժէի քով ի Ժերսէյ։ Վերջին անդամ Պ. Լոռ կը գտնուէր հոն։ Ի Փարիզ վերադարձին, այս մարդ, անվաւեր հռչակեալ երեսփոխան, պատմեց թէ «Զօր. Պուլանժէ վերջնապէս փակեալ կը նկատէ օրինաւոր գործունէութեան շրջանը։ Վեց ամիսէ հետէ անցած դարձած բաներ կը ցուցնեն թէ կանոնաւոր միջոցներով բան մը կարելի չէ ընել ի Ֆրանսա։ Այժմ պէտք է բռնի ոյժի դիմել, ըմբոստութեան առիթ մնատալ առաջին պատեհութեամբ։ Պուլանժէական կուսակցութիւնն այսօր նոյն վիճակին մէջ կը գտնուի յորում էր հանրապետական կուսակցութիւնը Լուի Ֆիլիպի թագաւորութեան եւ Նափոլէոն Գ.ի կայսրութեան օրով, որովհետեւ խորհրդարանական հանրապետութեան և միապետութեան միջև տարբերութիւն չկայ բնաւ։»— Բայց պէտք չէ կարծել թէ այս պուլանժէական սպառնալիք հեւեւանք ունենան։ Զէն ի ձեռին պիտի մարտնինք ըսող կուսակցութիւնք երբեք զէնքի չեն դիմած, և Պուլանժէ որ «օրինաւոր գործունութեան» համար Ֆրանսա վերադառնալու չհամարձակեցաւ, ղինեալ գործունութեան մը գլուխ լինելու համար հոն չպիտի վերադառնայ անշուշտ։

ՀԱՄԱՅԱՐԱԿՆԵՐՈՒ ԱՌԹԻՒ

Սոսթոյի դպրոցին մասնաւոր հիւանդութիւնն Ինֆլուենցա էր՝ թոքատապի փոխուած։ Նոյն հիւանդութեան զոհ գնաց նոյն օր՝ Հռովմ Ֆրանսական դեսպան Պ. Մարիանի։ Այս ըսել է թէ Ինֆլուենցան կը շարունակէ աղետալի զոհեր ընել յԵւրոպա։

Վերջին երեք ամսոց մէջ ի Վիեննա կատարուած զննութիւններէն բժիշկներն հետեւցուցած են թէ երեք տեսակ Ինֆլուենցա կայ։ 1. Սովորական Ինֆլուենցա, տենդով և գնդերային ցաւերով, որ վտանգաւոր չէ, քանի որ 400 վարակեալներէ երեքը միայն կը մեռնին։ 2. Կուրծքի Ինֆլուենցա, որ թոքերուն կը զարնէ, և 100 ին 20 մահացու վախան կ'ունենայ։ 3. Ուղեղ Ինֆլուենցա, որ նմանապէս մահացու է 100 ին 20 համեմատութեամբ։ Այս վերջին երկու տեսակներ յառաջ կուգան երբ սովորական Ինֆլուենցան լաւ չդարմանուի։

ՑԱՄԵՐԻԿԱ

Պ. Ժորժ Վանդերպիլթ, հանգուցեալ հռչակաւոր միլիառատիրոջ զաւակաց մին, կ'ամուսնանայ Զարլսթոնցի Օր. Մէրի Ճոնսթոնի հետ։ Պ. Ժորժ Վանդերպիլթ իւր բաժնին ունի 100 միլիոն ֆրանկ հարստութիւն։ Վաճառականութեամբ կամ սեղանաւորութեամբ չի պարապիր, և ինքզինք գրականութեան տուած է բոլորանուէր։

—Նիւ Եորքէ կը հեռագրուի թէ փապուղի (թիւնէլ) մը պիտի շինուի «Արեւելեան» գետին ներքեւ, որով Նիւ Եորք պիտի միացուի Պրուքլինի հետ, որ նոր Եորքի գիմացն է, ինչպէս Սկիւտար՝ Պոլսոյ։

ՌՈՒՄԱՆԻԱ

Ռումանիոյ Խորհրդարանը գումարուելուն պէս, պատերազմական նախարարը պիտի խնդրէ պէտք եղած վարկն՝ հինգերորդ զօրաբանակի մը կազմութեան համար։ Այս զօրաբանակ Պուքրէշի պաշտպանութեան պիտի յատկանայ, մայրաքաղաքին ամրութեանց շինութիւնն աւարտելուն պէս։

ՍԵՐԲԻԱ

Սերբ կառավարութիւնն հաւանեցաւ Կակարին ռուս իշխանի առաջարկութեան, որ արտօնութիւն կը խնդրէր երկաթուղի մը շինելու Ֆլատովոյէ մինչեւ միջազգային երկաթուղւոյ գիծն ի Պէլկրատ և Նիշ։ Իշխանն ի Ֆլատովօ պիտի հաստատէ իւր ռուսական քարտուղի մը Թերանոցն։ Այս շինութեան համար ռուսական ընկերութիւն մը պիտի կազմէ։ Նամանի թագուհի շատ կը համակրի այս առաջարկութեան, և իւր անձնական դանձէն մեծակալ գումար մը յատկացուցած է ի մասնակցութիւն նոյն շինութեան։

—)(55)(—

ԹԵՐԹՕՆ ԱՐԵՒԵԼՔԻ

ԺԻԼ ՄԱՌԻ

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԳՐԱԽՏ

ՄԱՅՏՆ ԵՐԿՐՈՐԴ

ԺԷՌԹՈՒԻՏ

Այդ դարակներուն մէջ թուղթեր կան։

Բայց թուղթերուն տակ, դարձեալ բանալիներ։

—Այս անգամ, ձեռք անցուցի՛նք։

Երկուքը մէկանց գրասեղանին վրայ կը յարձակին։ Շուտ մը կը բանան փականքն որ լայն և խորունկ դարակներ եւրեւան կը հանէ, նմանապէս կղուսած։

Բացուած գրասեղանին խորը կ'երևին սակաւաթիւ արժէթուղթք, փոքրիկ ծրար մը անուանական բաժնեթղթոց որք բանի մը չեն կրնար ծառայել։

—Այս չէ, ըսաւ Լա Հէօյն դողհար, այս չէ։ ։ ։ ոսկի և պանքոտն միայն։ ։ ։ այս մեծ դարակներով լեցուն ոսկի, բահով խառնուելու չափ առատ, նաև պանքոտներ, ծրարներով պանքոտնք։

Լա Հէօյնի ձեռքերը կը դողդղան։

Ռընօտիէռ կը սրբէ իր քրտնաթոր ճակատը։

Ժամ առաջ լմնցնելու աճապարանքին մէջ բաժնեթուղթք կը թափթփին իրենց ոտից առջև, տասնի չափ հազար ֆրանքնոց պանքոտներու հետ։

Կարեւորութիւն չեն տար։ Անոնց վրայ կը կոխտեն։

Իրենց շուրջն, ամեն բան, անբացատրելի անկարգութեան մը մէջ է։

Լա Հէօյն դատած է առաջին դարակին բանալին։

Կը պատրաստուի բանալ զայն։

—Պիտի տեսնես, կըսէ, պիտի տեսնես։

Ցանկարծ, իրենց ետին, ահարեկ ճիչ մը կ'արձակուի։ ահռելի և խռպոտ ճիչ մը՝ սոսկման և բարկութեան։

—Ա՛հ, գողե՛ր, գողե՛ր։

Երկու թշուառականք գլուխնին կը դարձուցեն և Վիրժինիի առջեւ՝ կը մնան արձանացեալ, գունատ, անխօս։

Եւ պառաւը կը կրկնէ, բոլորովին ներս մտնելով։

—Ա՛հ, գողե՛ր, սրբապիղծնե՛ր։ ։ ։ մեռելի մը առջեւ, մեռելի մը առջեւ։ Թշուառականնե՛ր։

Այն սոսկալի վտանգին առջեւ որում մատնուած է, Ռընօտիէռ քիչ մը պաղարիւնութիւն կը գտնէ։

—Ի՞նչ կ'ըսես, պառա՛ւ։

—Կ'ըսեմ թէ դուք տէրս կողոպտել ուզեցիք։

—Դուն խենդ ես։

—Ո՛չ, գործն ակներեւ է, գողութիւնը կատարած ատենդիդ բռնեցի զձեզ։ Եթէ կրնաք ուրացէք։

—Շնտակը, շատ տարօրինակ է քու ամբաստանութիւնդ։

—Ուրեմն ի՞նչ կը փնտռէիք այդ տեղ։

—Բայց։ ։ ։

—Պատասխանեցէ՛ք։ Բանալիներն ո՞ւր գտաք։ Դրասեղանին դարակներո՞ւն մէջ։ Խեղճ տիրոջս տարատին գրպաններո՞ւն մէջ։ Կ'երեւի թէ ամեն տեղ փնտռած էք։ Ո՛հ, թշուառականներ։ Ինքը՛, տոքթոր մը, բժիշկ մը, ո՛հ, Աստուած իմ։

—Պիտի լռե՞ս։

—Ո՛չ։ Ամեն տեղ պիտի ըսեմ տեսածս։

—Պիտի ըսե՞ս։

—Այո՛։

—Հաստատ որոշա՞ծ ես։

—Այսօր իսկ պիտի սկսիմ։

—Բայց իմ կորուստս է այդ։

—Մեծ բան մը չես կորսնցուներ։

—Լա՛ւ մտածէ։

—Ո՛չ։ Մտածելը ձեզի հետ մեղակից ըլլալ է։ Ո՛հ, գողե՛ր։

—Սակայն, տե՛ս։ Դեռ բան մը չգողցանք։

—Ժամանակ չուներցաք։

—Եթէ ուզես ըլլալ, ո՛չ ոք կիմանայ։

—Այո՛, այդ իրաւ է, ո՛չ ոք։ Բայց կը տեսնէք, պարոն Ռընօտիէռ, ես գեղջուկ կին մըն եմ, եւ տեսէ՛ք թէ ինչ կը մտածեմ։ Մարդ մը այսպէս մէկ անգամին շկրնար այսպիսի ոճիր մը գործելու յանդգնիլ։ Ո՛չ։ Ակնոց առաջ ոճրագործ եղած ըլլալու է։ Ապահով եմ թէ ձեր առաջին փորձը չէ այս։ Երբ ամեն բան ըսեմ դատաւորներուն, ձեր կեանքը պիտի քննեն, եւ եթէ բան մը չգտնեն, ինքնակը շատ պիտի զարմանամ, պարոն Ռընօտիէռ։

—Լռէ՛ կամ զգուշացի՛ր։

—Այս տեղէն հեռացէ՛ք կ'ըսեմ։

Ռընօտիէռ եւ Լա Հէօյն իրարու երես նայեցան։ Այդ նայուածքին մէջ չես գիտեր ինչ գազանային համակերպութիւն մը կար։

—Դեռ պիտի խօսի՞ս, ճատո՛ւկ։

—Ուրեմն դուք ձեր գործը՞ պիտի շարունակէք։

—Այո՛։

Պառաւը դէպի դուռն յառաջացաւ։

Ռընօտիէռ անոր ճանրան կտրեց։

—Ես կ'ըսեմ քեզ թէ մարդու բան չը պիտի ըսես։

—Ո՞վ կ'արգելու զիս։

—Ես։

—Ինչպէ՞ս։

—Հիմայ կը տեսնես։

Բժիշկն երկու ձեռքերն երկնցուց, ու մատներովը Վիրժինիի կոկորդը սեղմեց։

Պառաւը խորթաց։

—Օգնութի՛ւն։

Բայց աղաղակը կոկորդին մէջ մնաց։

Ոտքի վրայ էր, լեզուն ակռայներուն մէջտեղ, աչքերը դուրս ինկած, Ռընօտիէռի բաղկացը մէջ որք բռնած էին զինքը։

Լա Հէօյն, ահարեկ, տենչին խորը կը դիտէր, յիմարական նայուածքով մը։

Դուրսէն, արբեալի մը երգը կը լսուէր։

Միռա Մօռն էր որ կ'անցնէր։

Միեւնոյն ժամանակ լսուեցաւ բուժուժներն եղանց հոտի մը զոր արօտավայրը կը տանէին, գլեկին առջեւ։

Եւ Ռընօտիէռ, դիւային ժպիտով մը։

—Այսպէս, չպիտի կրնաս խօսիլ, կը տեսնե՛ս։

Վիրժինի ո՛չ մէկ շարժուում կ'ընէր։ Եւ ո՛չ իսկ ինքզինքը կը պաշտպանէր։

Ցանկարծ գլուխը՝ փոխանակ կանգուն մնալու, թշուառականին բազուկին վրայ ինկաւ անկենդան։

Ռընօտիէռ կոկորդը կը սեղմէր միշտ։

Պառաւին մարմինը տատանեցաւ։ Բուժիչը թոզուց որ գետին իյնայ։

Այլ ևս չշարժեցաւ։ Մեռած էր։

—Ա՛հ, տէր Աստուած, կը մտմնջէր Լա Հէօյն, որուն բոլոր անդամները սոսկալի դողով մը կը շարժէին։ Ա՛հ, տէր Աստուած, ի՞նչ պիտի ըլլանք։

Եւ նայուածքը, բնազդաբար, յառեցաւ դէպի Թուրքայի դիակն, որ թէ վախնար այդ մնանջենալէս հոն վկայէն։

Ռընօտիէռ տեսակ մը կատաղի արբեցութեան մէջ էր։

—Շո՛ւտ, ըսաւ, այս անգամ մահու և կենաց խնդիր մըն է։ Աճապարենք։

Լա Հէօյն բանալիները ձեռքը պահած էր։ Դրասեղանին մօտեցաւ։ Դժուարաւոքի վրայ կը մնար։ Փորձեց դարակները բանալ, բայց այնպէս զօրաւոր կերպով կը դղրար որ չէր յաջողեր։ Եւ անյարմար բանալիները, փայլուն մահդենիին վրայ, կրպակներուն երկայնութեամբ, ակներև սարթուքներ առաջ կը բերէին։

—Տո՛ւր, ըսաւ բժիշկն անհամբերութեամբ։

Մինչ Լա Հէօյն դանդաղաբար բանալիներն կը փոխանակէր, Ռընօտիէռ ոտքերուն տակ կը տրորուր Թուրքայի դիակն։

Ժամանակ մը անցաւ։

Դարակը պարապ էր։

Շուտով, Ռընօտիէռ երկրորդ դարակը կը բանայ, այս անգամ իր ձեռքն ալ կը դողայ, ինչպէս կը դողար Լա Հէօյնի ձեռքը։

Երկրորդ դարակին մէջն ալ ոչինչ։

Երրորդ դարակին մէջ, դարձեալ ոչինչ։

Այն ատեն վայրագ կատաղութիւն մը կը պատէ Ռընօտիէռը։ Գեղջկուհւոյն վրայ կը յարձակի և իր հզօր ձեռքերով կը ցընցէ զանիկայ։

Լա Հէօյն կը կարծէ թէ զինքն ալ պիտի խղդէ Վիրժինիին նման։

—Օգնութի՛ւն, օգնութի՛ւն։

—Ինչո՞ւ սատեցիր։

—Զի տեսայ։ Տեսած էի, շատ լաւ տեսած էի։

—Այդ ոսկի՞ն, այդ պանքոտները՞։ Ո՞ւր են։

—Չեմ գիտեր։

—Թշուառակա՞ն։

—Մի՛ սպաններ զիս, մի սպաններ զիս։ Ցանցանքն իմն չէ։ Կ'երդնում թէ ամենքն ալ հոս էին։ ։ ։ կ'երեւայ թէ ուրիշ տեղ փոխադրեր է։ Պլուա կամ Օրլէան տարած ըլլալու է։ Շատ հարստութիւն կար այստեղ։ Ուշ հասանք։

(Շարունակեմ)

ԺԱՄԱՆԱԿԱՎՈՐ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԱՐՔԱՅԱԿԱՆ ԱՌԱՋԻՆ ԳՐՈՒԹԻՒՆ

Ամենայն Հայոց Գրիգոր Լուսաւորչի Հրամանաւ Հոգեւոր Ժողովոյ Ս. Էջմիածնի Տպարանի մէջ տպագրեալ Հայոց Գրոց Ամենայն Հայոց Գրիգոր Լուսաւորչի Հրամանաւ Հոգեւոր Ժողովոյ Ս. Էջմիածնի Տպարանի մէջ տպագրեալ Հայոց Գրոց

Գրիգոր Լուսաւորչի Հրամանաւ Հոգեւոր Ժողովոյ Ս. Էջմիածնի Տպարանի մէջ տպագրեալ Հայոց Գրոց	Գրիգոր Լուսաւորչի Հրամանաւ Հոգեւոր Ժողովոյ Ս. Էջմիածնի Տպարանի մէջ տպագրեալ Հայոց Գրոց	Գրիգոր Լուսաւորչի Հրամանաւ Հոգեւոր Ժողովոյ Ս. Էջմիածնի Տպարանի մէջ տպագրեալ Հայոց Գրոց

ԱՄԵՆԱՅՆ ՀԱՅՈՑ ԳՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

կանն, իբրեւ սկայական գործ քննութեան, կը թողու մեր դրականութեան մէջ։ Ուստի չեմ ընդունիր այդ վճիռը մանաւանդ որ իւր վերջին քերականական աշխատութիւնը, Լիդռէի quand շաղկապէն եւաքն ի լոյս ելաւ, և մանաւանդ որ քանիցս առիթ ունեցած է յոբժոյի վրայ մասնաւորաբար խօսել։ — «Ցարաբերական դերանուան տեղ երբեմն (տեղոյ ու ժամանակի համար։) ասր, ասոպէ, յոբժոյ, էրբէս, մակբայ կը գործածուի։ օր։

Ի պատերազմի ի մահուանէ մի՛ երկնչիք, ասր ես ոչ մեռայ։ (փոխ։ յորում։)—Դարձայ ի տուն իմ ասոպէ ելին։ (յորմէ։)—Ի ժամանակի էրբէս մեռաւ Աղեքսանդր, (յորում։) —Ի ժամանակի յոբժոյ սպառեալ էին թագաւորքն (յորում։)—Ցաւուր յայնմիկ յոբժոյ ինդրեցցիս վրէժ (յորում։)»

Դ։ Գաբագաչեան, իբրեւ վերլուծող միտք, յոբժոյ ու էրբէս, եթէ շաղկապներուն մէջ դնելով սիրոն ուղղած է, սխալած է ուրեմն դանոնք մակբայներուն մէջ ալ առանձին դնելով, կամ վերլուծող միտք ըլլալէ դադրած է։ ասոր պատասխան մը գտնելը մեր ընդդիմախօսին կ'ինայ՝ որչափ ալ «անհասկնալի» դտնէ։ Թէ ինչո՞ւ դնորայը յիշած եմ, հասկցուած է այդ։ բայց քերականութիւն չունի կամ ես տեսած չըլլամ գուցէ։ արդելք մը չէ այս ըսելու որ նա լաւագոյն քերականներէ ոչինչ նուազ լաւագոյն քննական գրուածներ հրատարակեց ըմ։ տոքհովմէ մեր լեզուի վրայ։ Լիդռէի quandի հետ կամաւ պէտք չէր զգացած հաշտուելու՝ մեր յոբժոյ մակբայը իր կարգէն չխախտելու համար։

Ե։ Եւ սակայն Լիդռէ և գաղղիացի պլբառագիրքը և քերականք quandը, որպէս համանիշ lorsqueն միշտ շաղկապ կը նշանակեն եղեր։ և որովհետեւ անոնք քան զմերսն աւելի լաւ ուսումնասիրած են բառից բնութիւնն ու պաշտօնը, պէտք է առանց վարանման ընդունիլ թէ Գաղղիացւոց quandի համապատասխան մեր յոբժոյը է և պիտի ըլլայ շաղկապ։—Այս տեսութեամբ իրարու բաւական կը մօտենանք առանց սակայն հաշտուելու։ և նա որ, իր խոստովանութեամբը, հարկ չէր տեսներ վկայութեան դիմելու, պէտք ունեցաւ ահա վկայութեան, և ինչպէս կը տեսնուի, հակասութիւնը բաւական մեծակակ է։ Ենթադրենք թէ գաղղիացի քերականք քան զմերսն նախապատիւ են, ասոր չեմ հակառակիր, արդ, կրնա՞նք ըսել թէ Անգլիացի քերականք վար կը մնան Գաղղիացի քերականներէ։ և ինչո՞ւ անուանի բառադիր մը, Sadler՝, բանալով կը գտնեմ որ Գաղղիացւոց quand բառին համապատասխան whenevereը մակբայ նշանակած է և ոչ թէ շաղկապ (conjonction)։

Զ'երկարելու համար համառօտ կ'անցնիմ՝ յօդուածոյն դլխաւոր մասերը միայն նշանակելով։ Եւ այսպէս միշտ պիտի տեսնուի թէ երկաթի դէմ երկաթ, պողպատի դէմ պողպատ, բառարանի և թերականի դէմ՝ բառդիրք և թերական չ'պակսեցաւ և ոչ ալ պիտի պակսի։

Այս պատասխանատուութեանս իրեւ կնիք՝ անդէպ չեմ համարեր, խնդրէն զատ, այլ ոչ դուրս, երկու յաւելուած ընել։

Ա։ Բառ մը, որուն համապատասխան բառին վրայ միաբան չեն նոյն իսկ օտարազգի քերականք ու բառադիրք, քննութեանց մէջ, «շաղկապ է, մակբայ չէ» ըսելու տեղի կայ։

Բ։ Գաղղիացի և մեր քերականք, լեզուի մը բառերն, իրենց բնութեան ու պաշտօնին համեմատ, թուով հաւասար դասերու բաժնո՞ւած են։

Այս պատասխաններն իրաւամբ կը պահանջեմ, մանաւանդ առաջինը, ուր երեւան պիտի ելնեն շղոյն մարդարիտներ, և զոր խնամով հաւաքած «Աբեւելքի Կ։ին Ցարգելի ուսուցչի մը»ն, ին պիտի դրկէ Կ։

ԴԱՐՁԵԱԼ

«ԱՂԲԱՏԱՑ ՀԱՄԱՐ»

Այս վերնագրով Աբեւելքի 1793 թուոյն մէջ Միհրան էֆ։ Աբիկեան դիտողութիւն մը հրատարակած էր ընդդէմ իմ առաջարկութեանս (թիւ 1790) որ վասն անանկաց հոդատարութեան։ Մեծարգոյ յօդուածագիրն «բոլորովին անգործնական» կը դանէր այն ամէն միջոցներն զոր առաջադրած էի Ազգ։ Վարչութեան իբրեւ լաւագոյն պայմաններ, ոչ նուազ նաեւ գործնական, ի մասին հատատման նախկին «Ցնանկաց մատակարարութեան» նման պաշտօնէութեան մը յԱզգ։ Պատրաստբանի։ Եւ իմ այս առաջարկութեանս անգործնականութեան իբր ապացոյց՝ «Ահա՛ անցեալն և ահա՛ ներկայն» կ'ըսէր պատ։ բարեկամս, թէ և չէր ուզած յայտնել՝ թէ ո՞ր անցեալին կամ ո՞ր ներկային համար էր խօսքն։

Աբիկեան էֆ։ իւր նոյն հատուածով կ'առաջարկէր տարբեր բան իբրեւ «առաւել գործնական և յանկուցիչ,» այսինքն թէ վիճակահանութիւն մը կազմակերպել 50,000 բաժնի վրայ, իւրաքանչիւրն 5 դահեկանի, և զուտ արդիւնքն, իբր 2000 ոսկի, յատկացնել տնանկաց արկեղ։ և այս ամէն տարի։ Իսկ գործոյն պատուաւորութեան մասին հաւանական առարկութեանց ընդդէմ՝ ցոյց կուտար մեծատանց նախաձեռնութիւնն, թէպէտ նոյնպէս չէր հաճած բայատրել՝ թէ ի՛նչ եղանակաւ կարելի է պատուաւոր համարել որ և է գործ, թէև լինի ի ձեռն մեծատանց, երբ իրօք «պատուաբեր չէ ազգին։»

Ներուի ինձ, — մանաւանդ երբ Աբիկեան էֆ։ կը գլանայ երկուց առաջարկութեանց (իւր և իմ) համեմատութիւնն իսկ ի մասին գործնականութեան, և բոլորովին անգործնական կը համարի զիմն,— դիտել տալ թէ 50000 բաժնի վրայ տարեւոր վիճահանութեան մը կազմակերպութիւնն գրեթէ անհնար է առ մեզ, մինչեւ իսկ մասնական յաջողութիւնն երկրայելի։ 5000 տոմնակաց զետեղման անդամ չեմ կարող հաւատալ։ Համբուրկի և Պրունսվիքի վիճակահանութիւնք տիեզերական հանդամանք մ'ունին, և բաղդատութեան շատ ապահով եղը չեն ընծայեր մեր ազգային ձեռնարկութեանց։ Հայ անհատից մասնակցութիւնն այդպիսի վիճակահանութեանց, որ կը յուսադրին շատերն մեծամեծ պարգեւաց ակնկալութեամբ, է կարի աննշան։ հարիւրաւոր թիւեր հարիւր հազարաւորաց մէջ՝ այսպէս կը համեմատի մեր ազգայնոց մասնակցութիւնն Համպուրկի, Պրունսվիքի և այլ մեծապարգեւ վիճակահանութեանց։

Դառնալով իմ առաջարկութեանս, հազիւ հարկ կը համարիմ այսչափ ինչ միայն ըսել՝ թէ այն ո՛չ անցեալ ունի և ոչ ներկայ։ իմ առաջարկութիւնս ըստ պարմանաց բոլորովին նոր է։ եւ այն բանն որ ոչ անցեալ ունի և ոչ դեռ ներկայ, չկարէ ապացոյց լինել ուրիշ բանի որ նոյնպէս չունի դեռ գոյութիւն։ ապա թէ ոչ «Զէրն չէին վասն չէին յայտ առներ։ առածն ի դէպ կը լինի կրկնել շատ վայելուչ պատմութեամբ։

Բայց աւելորդ չեմ համարիր այս առթիւ դարձեալ Պատ։ Ցնտես։ Խորհրդոյ ուշադրութիւնն հրաւիրել իմ առաջարկութեանս վրայ, զոր, եթէ ոչ յանկուցիչ, զեթ անհամեմատ առաւել գործնական կը համարիմ քան թուով 50000 բաժնիդ վիճահանութիւնն։ Ց։ ԳՈՒՐԳԻՆ

ԲԻՆՆԻՆՈՑ (20 ՓԱՐԱՆՈՑ)

ԹՂԹԱԴՐՈՂՄԻ ՅՈԲԵԼԵԱՆԸ

Անցեալ շաբթու Անգլիա կը տանէր քան փարանոց թղթադրոչմի յինամեակը։ Ընթերցողը՝ նախ պիտի ունենայ զարմանք մը, գի ինքնին այդքան պարզ իր մը կ'արժանանայ երկրին ընդհանուր պատուոյ արտայայտութեանց։ սակայն երբ վայրկի մը մարդ խորհի այն առաւելութեանց և բարեաց վրայ զորս կը վայելէ Անգլիա և հանդոյն քաղաքակիրթ և կիսաքաղաքակիրթ աշխարհը՝ Բինինոց թղթադրոչմի հաստատութեամբը, պիտի դատէ անտարակոյս ամենայն մասամբ արժանի յոբելեանի խնամոյից դորա յինամեակը և այդ առթիւ պիտի յիշատակէ ելբարտագիութեամբ անուն այն անձին, որ առաջինն եղաւ տալու գլխաւոր զարկը սոյն դրութեան ներմուծման և այսուընդհանուր մարդկութեան մատոյց ամենամեծ ծառայութիւն։ Այդ անունն է Ռուուլենդ Հիլ որոյ պատկերն ոսկեգիծ չբրջանակով և ոսկետառ գրերով պարտէր դրուիլ մէն մի թղթատան ճակատը, սակայն դժբախտաբար ոչ ոք կը յիշէ այդ բարերարին անունն, որ գրեթէ ինկած է մոռացման մէջ։

Անգլիոյ հասարակաց կարծեաց բերանը՝ Թայմզ, ըստ արժանոյն, ի վեր հանած է Սըր Ռուուլենդ Հիլի կարեւորութիւնն և թօթափած է այն փոշին որ ցայժմ մթութեան և մշուշի մէջ ձգած էր նորա փառաւոր անունը։ Թայմզ այդ առթիւ բրած է պատմական տեսութիւն մը լի շահեկան տեղեկութեամբ և յիսուն տարուան մէջ թղթատանց յառաջադիմութեան վրայ այնքան կարեւոր ծանօթութիւններ կուտայ, որ ընթերցողն կրկին և կրկին զայն կարդալու հաճոյքին չը կըրնար դիմադրել, այնպէս զի՝ հայ հասարակութեան մեծամասնութեան եւս այդ տեղեկութիւններն հաղորդելու փափաքով՝ արժան կը համարիմք՝ քաղելով Թայմզի երկար յօդուածէն՝ դնել աստ համառօտագրաբար նորա կարեւորագոյն մասերը։ Ցեղափոխութիւններէն ոչ մին ունեցած է տեղի այնքան խաղաղ, այնքան կատարեալ, այնքան արդասաւոր որքան հիմնական փոփոխութիւնն որ ներմուծեց Բինինոց թղթադրոչմի կիրառութիւնն։ Ցաղթութիւնն եղած է այնքան մեծ որ մարդ պարտի չարշարել յիշողութիւնն միտք բերելու համար անցեալն՝ յորում կը տիրէր ուրիշ դրութիւն մը։

Թայմզի յօդուածագիրը կ'ըսէ թէ Սըր Ռուուլենդ Հիլի առաջարկութենէն առաջ, նամակաց սակագինը հիմնուած էր զբրկուելիք տեղւոյն հեռաւորութեանը, թղթի էջերուն քանակութեանն և ծանրութեանը վրայ։ Թղթատան պաշտօնեայք կը հսկէին զողոտայներն և հաշուոյ համար հեռաւորութեանց ցանկիր պատրաստուած կային։ Զարմանալի է թէ ինչպէս նամակները կը հասնէին իրենց հասցէին, նկատելով ժամանակն և աշխատութիւնն որ պէտք էր ի գործ դրուիլ նամակաց վրայ թղթադրոշմ փակցնելու համար։ Լոնտոնէ ի Պիրմէնկամ նամակի մը նուազագոյն սակագինն էր 9 բէնս կամ 4½ դահեկան, իսկ եթէ նամակը բաղկանար երկու էջէ, որպ մին անտարակոյս պահարանն է, այն ատեն գինը կը կրկնապատկուէր։ Լոնտոնէն լիտիսպորկ նուազագոյն սակն էր 1 շիլին 1½ բէնսի, կամ 6¾ դահեկան և Լոնտոնէ ի Տըպլին 8 դահեկան։ Այս պարագայից մէջ ոչ ոք կը վարանէր անտարակոյս զրկել իր նամակները տարբեր միջոցներով, սակայն առանձնաշնորհեալ նամակաց թիւը չուներ չափ, այնպէս զի դոյա ծանրութիւնը կը գերազանցէր վճարեալ նամակաց ծանրութիւնն։ Օրաթերթք օրք կրնային զրկուիլ ձրիաբար Խորհրդարանի անդամի մը անուան հասցէով, առանց իսկ նորա հաւանութեան, կը գործածուէին յաճախ իրը լուրեր հաղորդելու միջոց՝ առաջադրեալ նշաններով և յայտարարութեամբ։ Քարլայլ և Սըր Ռուուլենդ Հիլ կը խոստովանին թէ այս միջոցին դիմաց են երբեմն։ Բարեկամք կ'ստանային իրարու համար նամակ և վաճառականք կ'ուղարկէին նամակներն իրենց հակերուն մէջ դնելով զանոնք։ Պ։ Բուտէն ըսած է թէ Մանչէսթրէ ի Լոնտոն նամակաց հինգ վեցերորդն չէր զրկուեր թղթատան միջոցով, մինչ շատ քաղաքաց մէջ թղթատուն իսկ գոյութիւն չունէր։ Ազքատաց մէջ թղթակցութիւնն անկարելի եղած էր։ Նամակի մը դրոշմագինը կը համապատասխանէր իրլանտացի գիւղացւոյ մը շարաթական վարձքին մէկ հինգերորդին։ Ազքատաց մասին սոյն դրութեան մասնաւորաբար անգութ դիպուածն այն էր թէ, երբ նամակը կը զրկուէր անվճար, թղթատուէն զայն օրերով, շաբաթներով վար կը դնէին, մինչեւ որ դումարը վճարուէր։ Երեւակայեցէք յայնժամ մեր մը կոկիծն, երբ իմանալով թէ հեռաւոր որդեակ մը կ'ուզարկէ նմա թուղթ մը, որ կը խնդրէ թերեւս անմիջական օգնութիւն և անկարող կը լինի զայն ստանալ, և ծանօթանալ նորա պարունակութեանը։

Թղթատարական գնոց սղութիւնն արգելք կը լինէր հեռաւոր տեղերու հաղորդակցութեան և ինչպէս որ ըսուած է մեծ ճշդութեամբ, քաղաքակրթութեան ծաւալման մեծագոյն գործիչն է եղած հաղորդակցութեանց դիւրութիւնը, հետեւաբար թղթատունը կրնայ համարուիլ ազգի մը բարոյական և մտաւորական զարգացման ուղղակի նպաստող գօրաւոր գործիքը։ Այդ հաւատով էր որ Սըր Ռուուլենդ Հիլ յառաջ մղեց իր մեծ առաջարկը։ քիչեր պիտի լինին որ արդիւնքը գտնեն անհամապատասխան ակնկալեալ արդասեաց։ Հիլի առաջարկութիւն ունեցաւ մեծ թշնամիներ և հակառակորդներ Խորհրդարանին մէջ, ընդ որս և Սըր Ռոպերթ Բիլ, հակառակ իր տնտեսագէտի և եւեւմտագէտի հմտութիւն ընդդիմացաւ սոյն նախարարական առաջարկին թէ՛ բանախօսութեամբ և թէ քուէով։ Նախարարք կը մերժէին զայն առարկելով թէ գանձն այդ խիզախ վերանորոգմամբ պիտի կրէր միլիոնի մը կորուստ։ Սակայն 150 հոգիներէ բաղկացեալ պատուիրակութիւն մը կը ներկայանար ելմտական նախարարութեան, եւ եթէ երկիրն համայն չը փաստարանէր միահաղոյն եւ վճռողաբար, շատ տարակուսելի է որ նախարար մը հաւանէր յօգուտ երկրին միլիոնի մը հասոյթի նուազման։ Բինինոց թղթադրոչմի ներմուծման առաջարկը կը ներկայանար 5 յուլիս 1839ի և միայն 10 յունուար 1840ին կ'ստանար օրինաց զօրութիւն։ Այս առթիւ, Անգլիական թղթատան անօրէն Ռէյքս իր բանախօսութեան մէջ կը յիշեցնէ յուզիչ միջադէպ մը։ Սըր Ռոուլենդ Հիլի ծեր վարժապետն 1840 յունուար 9ի երեկոյին կ'ըսպասէր Պիրմէնկամի թղթատան դուռը՝ նամակ մը ի ձեռին, որպէսզի առաջինն լինի, երբ ժամացոյցն հնչէ 12, նեռոդ տուփին մէջ նամակ մը և ուղարկող զայն իր աշակերտին հաստատած դրութեամբը։ Առաջին տարուան մէջ զգալի եղաւ տարբերութիւնը։ 1839ին մէջ 76 միլիոնէն 1840ին նամակաց թիւը բարձրացաւ 169 միլիոնի, եօթը տարուան մէջ կրկնապատկեցաւ այս թիւը և 1885ին ընդհանուր անօրէնին տեղեկագրէն կ'երեւի թէ նամակաց թիւը կը հասնէր 443 միլիոնի։ 1839ին Միացեալ թագաւորութեան մէջ կը հաշուուի թէ իւրաքանչիւր ոք կը գրէր տարուան շրջանին մէջ երեք նամակ, 1854ին միջին թիւը կը հասնի 16ի, Անգլիոյ մասը լինելով 19, և Իրլանտիոյ 7։ իսկ ներկային մէջ Միացեալ թագաւորութեան մէջ մէն մի անհատ կը գրէ տարին 42 նամակ, Անգլիոյ համար միջինը լինելով 46, Սկովտիոյ համար 34 եւ Իրլանտիոյ համար 20։ Իսկ ամբողջ նամակաց թիւնն է արդ 1.558 միլիոն, այսինքն 1854ի թուէն երեքս, 1840է ուրեմն անդամ առաւել։ ասոնցմէ զատ այս նոր դրութեամբ, 1840ին յանձնած է 186 հազար դրամական յանձնարարագիր, որոց թիւը կը բարձրանայ 1889 մարտ 31ին 9 միլիոնի։ Օրագրաց թիւը 1854ին կը հասնէր 53 միլիոնի, իսկ արդ երեքս առաւել է, թէպէտեւ այս ճիւղին ամենամարդիսած է Անգլիոյ մէջ հոգեկառաց մըրցումը։

Գալով տպեալ նիւթերու, գրքերու առաքման, 1848 ին մէջն տրուեցաւ արտօնութիւնը նուազագոյն սակագնոց։ 1854 ին գրքի ծրարներուն թիւը կը հասնի 375 հազարի, 1870 ին գիները աւելի խնայեցան մինչեւ որ ընդհանուեցաւ 10 փարանոց թղթադրամն։ Սակայն չաւելցին չրջարերականներն, այնպէս որ վերջին տարուն մէջ դոյա թիւը կը բարձրանայ 412 միլիոնի քանակութեան։ Տասը փարանոց թղթադրոշմներու գործածութեան հետեւանք եղաւ բաց նամակներն որոց թիւը կը գերազանցէ 201 միլիոնը։ 1883 ին Պ։ Ֆոսթի, նախկին անօրէնին ջանիւք հաստատեցաւ թղթատարային թերեւ ծրարներու նուազագոյն գներով ուղարկումն, դոյա թիւն է վերջին տարուն մէջ 40 միլիոն։ Սըր Ռոուլենդ Հիլի և արդի ժամանակները դնելով ի բաղդատութեան պիտի տեսնենք թէ 1839 ին Մ/ացեալ թագաւորութեան մէջ, մէն մի անհատ կը խրկէր տարին միջին հաշուով 3 նամակ, մէկ կամ երկու օրաթերթ, մինչ արդ Մեծին Բրիտանիոյ և Իրլանտիոյ թագուհւոյն հպատակաց թիւքանչիւրը կ'ուղարկէ տարին 42 նամակ, 5 բաց նամակ, 10 գիրք և շրջարերական, 4 օրաթերթ և մէկ ծրար։

Ցնկարի հաշուոյ նայելով, եթէ հաւաքենք նամակաց տպեալ և անտիպ նիւթոց առաքումն, ընդ ամենն պիտի լինի Միացեալ թագաւորութեան համար 2.362.000.000 կամ միլիոն հաշուով 62՝ մարդ գրելու։ Լոնտոնի բաժնին կ'ինայ հարիւրին 30։ Անգլիոյ և Կալլսի երկրին հարիւրին 85, Սկոտիոյ հարիւրին 8 և Իրլանտիոյ հարիւրին 6։ Ցնունդին միայն անգլիական թղթատունը բաժնած է 50 միլիոն։ Ամէն տեսակ նուէր։

Բէնինոց թղթադրոշմը ծաւալեցաւ նաև ուրիշ երկիրներու մէջ։ 1847ին Եւրոպիոյ զանազան թղթատանց ներկայացուցիչք միացան Պէրլին մէջ և միօրինակ 40 փարանոց, Անգլիոյ մէջ 2½ բէնինոց թղթատարային դրոշմը հաստատեցին։ Սոյն դրութեան միօրինակութիւնն արագրած է և կ'արագրէ ցայսօր այնպիսի առաւելութիւններ ամէն դասու ժողովրդեան համար որ միայն եւրոպոյ պարտի յիշատակել մարդ թղթատարային միութեան հեղինակաց անունները։

Ինչպէս ըսուեցաւ նամակք միայն չեն կազմեր թղթատան գործն, այլ նաև բաժնուած է զանազան ճիւղերու, ընդ որս յիշատակելու է գրամային յանձնարարագիրք։ այնպէս որ թղթատան միջոցաւ վճարեալ գումարաց քանակութիւնը կը հասնի տարին 16 միլիոն ոսկւոյ։ 1861ին թղթատունն սկսաւ գործածուիլ իբր խնայողական դրամարկղ, որ կը վճարէ միանգամայն չափաւոր շահ մը։ 1888ին վերջը դրամարկղ ստակ յանձնողներու թիւն էր չորս ու կէս միլիոն և գումարը 54 միլիոն ոսկի։ յաջողութիւնն եղաւ այնքան մեծ որ ելեմտական նախարարներէն շատերն յայտնած են երկիւղ այդքան դրամի մէկ երկու օրուան մէջ ամբողջովին վճարելու գժուարութեան մասին։ Եւ արդարեւ այդպիսի երկիւղ մը կրնայ սպառնալ ազգին գոյութեանն իսկ։ Գործաւոր և տարին դասուց թղթատան մատուցած ծառայութիւնն անգնահատելի է զի գրեթէ Անգլիոյ և Վալլսի բնակչաց մէկ եօթներորդը թղթատան տեսուչներուն մէջ հաշիւներ ունին։ Իսպանիոյ թղթատան խնայողական դրամարկղ մէջ դրամ ունեցողներու թիւն է մէկ ու կէս միլիոն։

1880 ին թղթատունը ստացաւ արտօնութիւն այդ դումարներով գնելու կառավարական թուղթեր, այնպէս որ 4 միլիոն ոսկի դմա յատկացուած է։ Դրամարկղ հաստատութենէն տասը տարի յետոյ, թղթատունը ներմուծեց ուրիշ ոչինչ նորաւոյ կարեւոր նորութիւն մը։ տեսնելով թէ որ ասոնցմէ զատ ուրիշ գործեր ալ կարեւորագոյն է էլեկտրական հեռագրով հաղորդակցութիւններ, թղթատունն հրաւիրուեցաւ ձեռնարկել թղթակցութեան սոյն նոր եղանակին։ Հաստատութեան յաջողութիւնը լիովի համապատասխանեց ակնկալման, հեռագրաց թիւը կրկնապատկեցաւ հինգ տարուան մէջ և 1885 ին 32 միլիոնը կ'անցնէր։ Բան բաւի համար այն տաեն վճարուած գումարն էր 3 դահեկան։ արդ մէն մի տարի փոխանակեալ հեռագրաց թիւը կը հասնի 58 միլիոնի։ Թիւերն իսկ սակայն լաւ գաղափար մը չեն կրնար տալ գործին վրայ։ Սովորական հեռագրին մի քանի բառերէն զատ, թղթատունը օրագրաց կը հաղորդէ լուրերն որ քիչ յետոյ կը տարածին ընթերցողաց մէջ։ Առաւօտ եւ երեկոյ թերթերուն վրայէն հազարաւոր բառեր կը թռուին տպագրուելու համար։ Կարեւոր լրագիրք ունին իրենց մասնաւոր գիներն որովհետեւ կը հաղորդակցին օտար մայրաքաղաքաց մէջ իրենց թղթակիցներու հետ։

Ճառախօսի մը ձայնին արձագանգը նուազելէն առաջ, երկրին մէջ ծայրը տպագրիչին ձեռաց մէջն է իր երկար բանախօսութիւնը։ Ասոնց հետ բաղդատելով, սովորական գործերու համար հեռագրական գիներն յիշուելու իսկ չեն արժան, թէպէտ և թղթատունը կը հրամայէ 15,000 մղոն հեռաւորութիւն ունեցող գծերու վրայ։

Ընթերցողն բնական է արդ հարցնէ թէ այսքան գործ տեսնելու համար Անգլիական թղթատունը քանի՞ պաշտօնեայ կը գործածէ և քանի՞ բաժանումներ ունի։ 1854ին Անգլիական թղթատունն ունէր 22,000 պաշտօնեայ։ իսկ արդ, ամբողջ բանակ մը կը տեսնէ նորա գործերը։ Դոցա թիւը կը հասնի ընդ ամենը 108 000ի և 18 000 բաժանումներ ունի։ Գալով զուտ հասութիւն, առանց մանրամասնութեանց մէջ մտնելու, ըսեմք վերջին տարուան զուտ շահն է, ըստ Թայմզի, 3.149.000 ոսկի։

Այսպէս յիսուն տարուան մէջ թղթատարային թղթակցութիւնն աճած է Անգլիոյ մէջ 14 անգամ, իրաց առեալ ժողովրդեան ամէն դասու ընծայած դիւրութիւնները, լինելով միանգամայն նորա սեղանաւորն և միջնորդն։ Ահա այդ յօբելեանն ըստ արժանւոյն տօներու համար էր որ յունվ։ 15ին Հօլոլորնի ճաշարանը կը ժողովէր արդի և նախկին թղթատարային տնօրէնները, բարձր պաշտօնեայներն, որոց մէջ կը գտնուէր նաև Բիրսրն Հիլ, որդի Ռուուլենդ Հիլի։ Սոյն բարերարին անուան բաժակաճառեր և երկար բանախօսութիւններ տեղի ունեցած են յորս իւրաքանչիւրն հանած է ի վեր Ռուուլենդ Հիլի գործին մեծութիւնը, նորա գժուարութիւններն և այն խիզախ ոգին որով կարողացած է, դիմադրելով ամեն հեղնական ակնարկութեանց և ընդդիմութեանց, ի գլուխ հանել և ընդունել տալ իր աշխարհակալ վերանորոգութիւնն։ Ի յիշատակ երախտագիտութեան մասնաւոր հանդանակութեամբ կանգնած են ի Լոնտոն Սըր Ռուուլենդ Հիլի արձանն։

Ցիշենք ասա թէ Սըր Ռուուլենդ Հիլ ազքատ գիւղական վարժապետի մը որդին էր։ Ինն տարեկան հասակին կորսնցուց հայրն և մանուեցաւ իր այրի մօր հետ սոսկալի չքաւորութեան։ Մայրը գաւառէն կ'սպասէր նամակի մը, սակայն նոյա սակագինը վճարելու անկարող լինելով, ինքն էր որ գնաց ծախելու երեք շիլինի հին հագուստներն։ Այդ փոքր դէպքը չեղաւ երբէք մոքէն, ահա մասամբ մը դմա է որ աշխարհ կը պարտի 10 տարի առաջ թղթադրոշմն ստեղծուելն։

Վերջացնենք սոյն երկար յօդուածը մաղթելով որ մեր Միջազգային թղթատարային վարչութիւնն եւս Անգլիոյ օրինակին հետեւելով չը զլանայ ձեռք առնուլ ժողովրդեան օգտակար լինելու նմանօրինակ հնարքներ։

ՄԿՐՏԻՉ Կ։ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

Ա.ԶԳ։ ՕՍՄ։ ՀԱՆՐ։ ՊԱՐՏՈՒՑ

Օսմ։ Հանր։ Պարտուց Իզմիրի Նեզարէթն ամուրդի դրած է Իզմիրի և Ուրլայի ձկնարաններուն, ինչպէս և Տալեաններու տրոց վարձակալութիւնը, կա՛մ ամբողջութեամբ կա՛մ մասամբ, չորս տարուան ապողովեան համար, սկսեալ 1306 մարտ ամսէն մինչեւ 1309 փետրուար 28։ Այդ ձկնարաններն են Ֆոքչա, Բուռնա, Բըր։Տէ։նիզ, Զաքալ Պուրնու, Զիլ Ազմաք և Էրքի Բէկիզ, որոց տրոց վարձակալութիւնը կաւարտի ներկայ տարուոյ փետրուարին։

Այս ամուրդին մասնակցիլ ուզող անձինք կը հրաւիրուին դիմել նոյն Նեզարէթին։

8 յունվ։ 1890 2—3

ԲԺԻՇԿ ՇԻԼԻԼԻՐ

ԱՌՈՂՋԱՐԱՆԱԿԱՆ ԵՒ ԲԺՇԿԱԿԱՆ

ՄԱՐՄՆԱՄԱՐԶՈՒԹԻՒՆ

ԱՌԱՆՑ ԳՈՐԾԻՔԻ

Արանց, կանանց եւ տղայոց համար

45 ՊՈՏԿԵՐՈՎ.

ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՉ Վ։ Ց։ ՄԱՐԳԱՐԵԱՆ

Անհաւասիկ գիրք մը՝ որ թէ՛ առողջին և թէ՛ հիւանդին միանդամայն պիտանի է։

Առողջ ես, կ'ուզե՞ս առողջութիւնդ մշտնջենաւոր ընել և միշտ կայտառ ապրիլ, կը փափաքի՞ս մանչ և աղջիկ տղայոց մարմինը զօրացնել, հետեւէ՛ Գերմանացի բժիշկ Շրեբերի, և նորա հոյլ տուած շարժուումներն ի գործ դնել տուր։

Հիւանդ ես, կուզէ՞ր, գլուխդ կը ցաւի և կամ ընչաղդելութիւն, մանչնուութիւն, մելancոլիութիւն, անդամալուծութիւն, թուլութիւն, գժուարամարսութիւն, թոքերու տկարութիւն, որովայնի պնդութիւն, թանչք, երազահոգեութիւն ունի՞ս, ջանա ճշդութեամբ գործածել գերմանացի բժիշկին պատուիրեցին։

Վաճառի Պարդարեան գրատունն և ամեն գրավաճառաց քով ի դին 5 ղրշ։ Դպրոցաց համար 0/0 20 զեղչ։ 231 2—6

ՏՈՒԹ։ Ս։ ԱՐԱՊԵԱՆ

Բարիզու բժշկական համալսարանէն վկայեալ Տոքթ։ Ս։ Արապեան իրեն մասնաւոր ճիւղ ընտրած է սրտի և կուրծքի հիւանդութիւնները։ Այն հիւանդութիւնները Բարիզ բրոքիէսօր Թոթէնի մասնաբաժնին մէջ մասնաւոր ինամքով ուսումնասիրած է և 12 տարիներէ հետէ յարատեւ այդ հիւանդութեանց վրայ կ'աշխատի։

Այս հիւանդութեանց մասնաւոր ուսումը միւս հիւանդութեանց վրայ կատարեալ հմտութեան պէտք ունի և Տեարք բժիշկք գիտեն թէ երբեմն որչափ դըժուար է անոնց սկզբնական պատճառները գտնել։

Ուստի կը յուսայ թէ գժուարակնճիռ պարագայից մէջ Տրք։ բժիշկք իրեն խորհրդակցութեան ալ դիմել պիտի բարեհաճին։

Դիւղարնակ յաճախորդաց դիւրութեան համար երկուշաբթի և հինգշաբթի օրերը ժամը 8էն 10ը կամուրջի դիմաց Քիւչիւկեան դեղարանը պիտի գտնուի, Պոլսոյն յաճախորդաց համար Մուսալա ճատէ յատուկ տուն վարձած է ուր ուրբաթ օրերը կէս օրէն վերջը հիւանդները ձրիաբար կ'ընդունի։ 51 13—16

ՀԱՅ ԹԷՅԱՎԱՃԱՌ

Կ։ ԵԱՎՐՈՒԵԱՆ և Ց։ ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ

10 ՃԷԼԱ-պէյ խանի տակը 10

ՁԻՆԱՍՏԱՆԻ, ՃԱՎԱՅԻ ԵՒ ՀՈԼԱՆԴԱՅԻ

ԸՆՏԻՐ ԵՒ ԱԽՈՐԺԱՀԱՄ ԹԷՅԵՐ

Վաճառատունս իւր հաստատութենէն ի վեր իւր ուղղութեամբ, պատուաւորութեամբ և անխարդախ գործառնութեամբ ստացած հռչակաւ, թէ գաւառներու մէջ և թէ յաստիս խիստ շատ յաճախորդներ գտոհ ըրած է։

ՎԱՃԱՌՈՒԹԻՒՆ

ԵՒ ԵՒ ՓՈՓՐ ՔԱՆԱԿՈՒԹԵԱՄԲ

ԳԻՆԵՐԸ ՁԱՓԱՒՈՐ 52

ՍԻՈՎԻ ՄՕԹԻՒ ՁԵԱՆ ՕՇԱՐԱԿ

Կ։ Պոլիս, 25 սեպտեմբեր 188

Պարոնայք Սդոդ և Պոռն,

Ցորսկ հետէ սկսած եմ գործածել ձեր Սդոդի Օշարակը, մէջտ լաւ արդիւնքներ ունենցայ մանկանց խուլային և անարիւնութեան հիւանդութեանց քանի մը դէպքերու մէջ։

Իմ կարծիքս է թէ այս հաճոյ և յաջող պատրաստութիւնը մէջտ նախամեծար համարուելու է Մորու ձկան իւղէն և կը յանձնարարեմ զայն։

ՏՐ։ Ա։ ԱՆՏՐԷԱՏԷՍ

Նախկին բժիշկ Օսմանեան բանակին

ԻԼԱՆ

ԽԱՋԻՆԷԻ ԽԱՍՍԱՒ ՇԱՀԱՆԷ

Էրզրում անպարը իշխուն ալընաճաղ Ֆուրնիկ Ֆրէտերիք խարամանէթի մամը իւլ թավուզ բիլեմ վէ սայիրէնին միւնադասաբնա պաշխանաճաղընտան թալիպ օլանլարը բազար վէ չարշէնպէհ կիւնլերի Խաստան Շահանէ։յէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

11 քէանունի սանի 305

241 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՍԲԷՐԻ

Միւպարեա օլունաճաղ օն պին ատէա ճէպիտա չուվալըն պէհերի սէօրթ զուրուշ պէշ փարայա թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ քէանունի սանի բուտինին օն իւչինճի կիւնի գարարը գաթիսի վիրիլէճէկինտէն իթասընա թալիպ օլանլարըն մադամը Սէրասքէրի լէվազիմաթ տաիրէսինէ կէլմէլերի իլան օլունուր։

11 քէանունի սանի 305

241 1—3

ԻԼԱՆ

ՊԱՊՐ ՍԷՐԱՍԲԷՐԻ

Կիւվեզ եիւն զայթան եիրմի պէշ պին մէթրօ, պէհերի սէքիզ պուչուք փարայա։

Կիւվեզ տիկէր նէվ օն պին մէթրօ, պէհերի տօղուզ պուչուք փարայա։

Սըդ գանավաչօ եիրմի պին մէթրօ, պէհերի իքի պուչուք զուրուշա։

Անգլիի զապէի չուհասը պին մէթրօ։

Ալ վէ կիւվեզ Սագսօնիա չուհասը իքի պին մէթրօ։

Սիվրիհիսարքեարի եիւն չօրապ օն պին ատէթ, պէհերի իւչ զուրուշ եէտի փարայա։

Աօթարլըդ պօյալը ամէրիդան եէտի եիւզ թօփ, պէհերի եէթմիշ պիշ զուրուշա։

Եիրմի ալթը գալէմ ալթան իպարէթ սարրաճ թադըմը եիւզ եիրմի թադըմ, պէհեր թադըմը իւչ եիւզ դէբդ

ԺՕՐԺ ԷՖԹԻՄԻԱՏԻՍ

Պոլիս Աշքը Էֆէնտի խանի Ներքեւ Թիւ 17

ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ՀՈՎԱՆՈՑՆԵՐՈՒ

Հովանոցներու յատուկ Օ ԲՈՊԷՆՍԱՆ մեծարանոցի հիմնադիրը, Պ. Ժորժ Էֆթիմիատիս, կը ծանուցանէ իւր բազմաթիւ յաճախորդաց և պատուարժան հասարակութեան թէ Աշքը Էֆէնտի խանին Ներքեւ գտնուած իւր Թիւ 15 մեծարանոցն, ամբողջ ապրանքներով ուրիշի փոխանցած և նոյն խանին Ներքեւ Թիւ 17 վաճառատունը բացած է։ Այս նոր վաճառատան մէջ կը գտնուին թէ՛ արանց և թէ կանանց համար ամէն տեսակ մետաքսեղէն ու բրդեղէն հովանոցներ, բրդեայ գուլպաներ, Ֆանելաներ, Թոխրօ տարաներ, ձեռաց սրբիչներ, անձեռոցներ, Թաշկինակներ և այլ այդ կարգի ապրանքներ, որոնք ալ թիւտ դիւրատաշուի գներով։ 44

Coleman's Liebig's Extract of MEAT & MALT WINE

ԳՈԼԵՄԱՆԻ ԳԻԵՆԻ Հ'շատհամ և կազդուրիչ եմպելի մ'է, բաղկացեալ Բորգոյի գինիէ, և Լիեպիգի մսի հիւթէ և Մալթի հիւթէ, կազմելով այպէս մեռուցանող զօրաւոր և գրգռիչ խառնուրդ մը, որ թէ առողջ և թէ անկար մարդոց համար լաւ է հաւասարապէս։

Բժշկական հմտասարանն հաւանած է նոմա և բազմաթիւ նշանաւոր բժիշկներէ յանձնարարեալ է։ Հնգ Ամսվան Բժիշկ զրկած են իրենց վկայութիւններն։ Ասա կը թարգմանենք վկայութիւնն տարբեր

Թ. ԲԼԱՒՆԱԼՏ ՃՈՆԷՍԻ Մ. Բ. Ս. Ս. Լ. Լ. Մ. Բ. Ս. Բ. Հ. ԵՒ ԸՆԿ.

26, Լորն Բոտ և 24 Համիլդրն Ագուէյր

Գլասգոյ, 2 սեպտեմբեր 1889

Պարոնայք — Ի նկատ առնելով խարդախ մրցման մը հանած գանգատները, կը փափաքիմ յայտնապէս զեղծել ձեզ թէ սրտի գոհ եմ ձեր Մալթ և Մալթի պատասխանութենէն։ Բանի քանի անգամներ տեսած եմ ասոր առողջարար ազդեցութիւնն այն հիւանդութեանց վրայ որոնց համար պատուիրած եմ զայն, և ինչ ինչ պարագայից մէջ ձեռք բերած եմ հրաշալի արդիւնքներ զրկա պարզ գինին (առանց մսի) չպիտի կրնար տալ։

Ընդունիցէք, և այլն և այլն։ Թ. ԲԼԱՒՆԱԼՏ ՃՈՆԷՍ

Ի վերջոյ, մայրաքաղաքիս գլխաւոր բժիշկը ցիրմապես յանձնարարած եմ զայն։

Հարցնել ԳՈԼԵՄԱՆԻ ԳԻՆԻՆ Լիեպիգի մսի և Մալթի խառնուրդով, գրաւչական կեղեւներն։

Գիտնցիք ստորագրելոյն, միայ գործակալ ի Թուրքիա Դոյիման և ընկերութեան գործարանէն Ս. Ճորճ Ղորուիլ և Լոնտոն։ ԷՄՄԱՈՒՆՏ ԳԱՐՈՒԱՆԱ

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԹԵՐԱՆՈՑ ԱՆԳԼԻԱԿԱՆ, պահպանողն քով, կայսրան Ղալաթիա-Շէնլիի Թրամուէյից։ Թիւ 95 և 97, Ղալաթիա 80

ՀԱՅՍԱՆԵԿԸՆ ԾԱՂԿԱՓՈՒՆՔ.

ԳԵՂԵՑԿԱՅՈՒՆՈՎ, ՄԵԲՍՈՆՈՑ ԳՈՅՆԵՐ, ՍԻՐՏ ԾԱՂԿԱՓԹԹ, ՄԻՐՏ ԹԵՐՄ։

Ընդամուն մը փորձ պիտի համոզէ ամէն Տիկին թէ որչափ գերազանց է այս ուրիշ ամէն հեղանիւթներէ և բազմաթիւ փոշիներէ։ Առաջին անգամ գործածելոյն ալ, որ քանի մը վայրկեանի գործ է, պիտի տեսնուի իսկոյն որ երեսը, վիզը, թեւերը և ձեռուքները պիտի առնուն անոյշ փափկութիւն մը և մարմարիոնի փայլ, հանդերձ շուշանի և վարդի գունով և բուրմամբ։ Սապոնի գրգռիչ յատկութիւնները զանոնք պարտեցուցեալ։ Ընչեստ կ'ընէ մորթի սեւուքը, երեսի և ձեռքի ցաները, արեւայրուքը, և ուրիշ ամէն բրոտութիւն և բծաւորութիւն։ Եւ աս ամէն բանով՝ անկարելի ջնջել մատնուիլ թէ արհեստով գեղեցկացուած է։

Գլխաւոր մթերանոցը Լոնտոն է (114 and 116, Soutnampton Row). Նոյնպէս Բարիզ ու Նիւ Եորք։ Վաճառուի սափրիչներու, անոյշ իւղագործներու և անդրեայի գեղագործներու քով։

Կը վաճառուի նաև Ն. Գանդիք եղբարց Բրիտանական դեղարանը, 453 Մեծ փողոց Բերա, Իսմոն Զարաւանա, Ղալաթիա, Եւրոպէ Բաղտարբ 95 և 97. Գիւղական դրարց քով 77 Եկին Լոնտոն—, 51 Եկին ճամի և 163 Մեծ փողոց Բերայի, և Իզմոնի քով Բերա Մեծ փողոց Թիւ 488։ 18

HUILE DE HOGG

ՄՕՐԻՒ ԶԿԱՆ ԲՆԱԿԱՆ ԻՒՂ

Որոյ ազդեցութիւնն հաստատուած է 25 էն աւելի տարիներու փորձով հետեւեալ հիւանդութեանց համար, կուրծքի հիւանդութիւն, թոքախտ, թոքառաջեց հիւանդութիւն, հազ, խոյս, աւշային գեղձերու ուռայցներ. մորթի հիւանդութիւնք, սրբեւն, սպիտակ դաշտան, ընդհանուր տկարութիւն և այլն. նաև տկար և փափկակազմ տղաքները զօրացնելու համար շատ դիւրաւ կը խմուի։

Օգուշանալու է սովորական իւղերէն և մանաւանդ անոնցմէ որ շահապետական նպատակներով բնական իւղերու տեղ և իբրեւ թէ անոնցմէ աւելի ազդութիւն և պտղոյթ համ տալու համար շինուած են։ Այն իւղերն ուրիշբանի չեն ճառայեր բայց միայն ստամոքսը ընդդուننայն զզուելու և հոգնեցնելու. երբեմն շատ վտանգաւոր ևս կրնան ըլլալ։

Բնական և զուտ ձկան իւղ գտնելու ապահովութեան համար պէտք է գտնել ՀՕԳԻ ԻՒՂԸ, որ եռանկիւնի շշերով կը ծախուի։ Պահանջել Հօգի անունը և Բարիզի բժշկական Ակադեմիոյն բիմական զորհոց գլուխ Պ. Լ ըսիէօրի վկայութիւնը որ իւրաքանչիւր շշի էթիքէթին վրայ կը գտնուի։ Տէլլա Սուտայլ և այլ Պուսոյ համբաւաւոր դեղավաճառագործով կը զանուի։ 1883 տարւոյ յունուար 1 էն սկսեալ հոգի մորթի ձկան բնական իւղի շշերուն էթիքէթներուն վրայ Գասոիոյ կառաւարութեան կնիքն պիտի գտնուի ուրեմն այս մասին ուշադրութիւն դրեցէք։ Հոգի։ ընելու։

Հոգի։ Հոգի։ Հոգի։